

ЗВО «Університет Короля Данила»

Бібліотека

Тематичний список літератури

***Економічні погляди
Івана Франка***

Івано-Франківськ

2024

Укладач та комп'ютерний набір: Чікальова С.О. – бібліотекар

Економічні погляди Івана Франка /уклад. С.О. Чікальова . - Івано-Франківськ:, ЗВО « Університет Короля Данила» бібліотека, 2024 . – 23 с.

© Бібліотека Івано-Франківського університету

Короля Данила Галицького,

2024 р.

ВСТУП

Мета бібліографічного покажчика – з найбільшою повнотою подати бібліографічну інформацію теми «Економічні погляди Івана Франка».

При написанні тематичного списку літератури використані навчальні посібники, монографії, статті фонду бібліотеки ЗВО «Університет Короля Данила», а також інтернет-ресурси, що дають змогу зорієнтуватись у виборі запропонованого матеріалу по вказаній тематиці.

Тематичний список літератури надає цікаві факти з життя та розкриває особистість Франка як «академію в одній особі». Попри те, що І.Франко не мав фахової економічної освіти, в науковій спадщині письменника важливе місце належить до слідженню економічних проблем, які і сьогодні не втратили своєї актуальності та гостроти звучання.

В тематичному списку літератури розглядається вклад видатного українського мислителя, людини енциклопедичного обдарування, письменника і публіциста, філософа і економіста - Івана Франка в розвиток вітчизняної економічної науки, формування його економічного світогляду на основі вивчення економічної теорії та соціально-економічних і політичних процесів, які відбувалися в Галичині в кінці ХІХ - на початку ХХ століття.

Видання стане у пригоді всім, хто цікавиться історією , економікою України та її культурою. Хто прагне глибоко ознайомитися з життєвим шляхом та творчою спадщиною великого українського генія, постать якого має бути прикладом щоденного наслідування для кожного.

Тематичний список складається з вступу, передмови, списку літератури фонду бібліотеки УКД, списку рекомендованої літератури. Корисних інтернет-джерел. У межах кожного розділу матеріал розміщено в алфавітному порядку.

Даний рекомендаційний список літератури дає змогу поглиблено вивчити запроповану тематику і має багатоаспектний характер, а також може бути використаний у таких сферах як:

- науково-дослідницькій галузі з питань основ економічної теорії, історії економічних вчень;
- при розробці навчально-методичних матеріалів;
- у навчальному процесі .

Видання буде корисним для студентів, викладачів, а також усіх, хто цікавиться дослідженням економічних поглядів Івана Франка , а також при вивченні навчальних курсів «Основи економічної теорії», «Історія економічних вчень .

Бібліографічний список літератури розрахований на викладачів, аспірантів, студентів, та всіх, кого цікавлять економічні погляди революціонера-демократа І. Франка , так як вони становлять цілу епоху в історії української економічної думки, продовжуючи кращі традиції минулого, ввібравши й критично переробивши досягнення світової суспільної думки щодо особливостей соціально-економічного розвитку України.

ПЕРЕДМОВА

*...Ми не можемо назвати, мабуть, жодної ділянки
людського духу, в якій би не працював Іван Франко
і в якій він би не був великий...*

Павло Загребельний

*Творчий доробок Івана Франка став для нас
скарбом неоцінним, який не вичерпується,
а стає тим багатшим, чим більше ми
беремо від нього.*

Іван Денисюк

На рубежі XIX-XX ст. серед відомих українських мислителів чи не найпомітнішою постаттю суспільного життя не тільки Галичини, а й всієї України, була постать Івана Франка - людини енциклопедичного обдарування, видатного письменника, публіциста, палкого патріота, досконалого знавця соціально-економічних проблем, невтомного трудівника.

Франко – незрівняний за своєю багатогранністю й могутнім інтелектом навіть серед найбільших умів людства. Автор майже шести тисяч творів (відоме 50-томне видання його спадщини – це, можливо, лише третина Франкового доробку), великий гуманіст і поет, драматург шекспірівського закрою, критик і дослідник літератури, історик і філософ, фольклорист і етнограф, мовознавець і мистецтвознавець, соціолог і економіст, він був першорядним публіцистом, журналістом, видавцем, одним з чоловіків діячів в українському політичному житті останньої чверті XIX – початку XX століття. «Академією в одній особі» називали його сучасники. За 40 років праці на ниві

української культури Іван Франко зробив для її утвердження таки справді більше, ніж будь-яка академія.

Жоден українець не зміг перевершити Франкової працездатності. Іван Франко прожив неповних 60 років земного життя, з них понад 40 років віддав активній творчій діяльності. У практичному підсумку ці 40 років – це 6000 творів. Це означає, що кожних два дні з-під пера письменника виходив новий твір, який міг бути віршем чи новелою, або й повістю, романом чи монографією.

За час ктивної творчої діяльності Франка в нього вийшло 220 окремих видань, це означає, що кожного року Франко видавав 5-6 книжок. Серед сучасних письменників таких титанів немає, а колосальна працездатність Франка просто вражає. агальний обсяг його творчості становить понад 100 томів. Усього за життя Франка окремими книгами і брошурам з'явилося понад 600 видань, загальним накладом 20 мільйонів примірників, у т.ч. більш ніж 60 збірок його оригінальних і перекладних творів різних жанрів

Франко залишив по собі колосальну художню і наукову спадщину, яка становить близько 50 тисяч творів. За сорок років творчої діяльності Франко видав: одинадцять поетичних збірок понад сто оповідань дев'ять повістей понад десять драматичних творів.

Працював з вулканічною енергією, понад міру і понад можливості однієї земної людини. Цього доробку вистачило б не на одного трудівника пера! До кінця життя зібрав унікальну колекцію з понад 12 тисяч томів з усіх галузей знань, родів і жанрів літератури (вартість особистої книгозбірні Франка була порівняна з вартістю його будинку у Львові, та продати він її відмовився – навіть на пропозицію галицького митрополита Андрея Шептицького!). він залишив колосальний доробок: близько 3 тисяч праць (наукових, науково-

популярних, науково-публіцистичних) з цілого спектру галузей знань (і не тільки гуманітарних!).

Складовою наукового доробку І.Франка були праці в галузі економіки, які в 50-томному академічному виданні творів письменника займають дві книги, відображаючи його діяльність у цій сфері протягом тридцяти років (1878--1907). Тематика економічних досліджень вченого доволі широка: від розробки економічних програм політичних партій Галичини до теоретичних питань політичної економії; від аналізу становища робітничого класу і селянства до проблем господарського розвитку Галичини у складі Австро-Угорської імперії загалом .

Економічні погляди Франка відбивають складний процес поступового засвоєння вченим кращих зразків світової суспільної думки. Особливо помітний вплив на нього мав марксизм, яким Франко захопився ще в середині 70-х рр. В студентські роки він вивчав твори К. Маркса та Ф. Енгельса й першим переклав на українську мову окремі глави "Капіталу" та "Анти-Дюрінга". Однією з важливих складових у творчості Великого Каменяра є висвітлення актуальних економічних питань, гострих соціально-економічних проблем, господарської динаміки та трансформації. Причому цей аспект притаманний не лише суто економічним дослідженням, а й художнім творам, в тому числі поезії. Це пояснюють насамперед тим, що Іван Франко у своїй творчості намагався відобразити об'єктивну реальність, не прикрашати буття, не "заокруглювати" проблему, а відтворювати сміливо і не прикрашено.

Тематика економічних досліджень Франка є надзвичайно широкою. Він цікавився теоретичними питаннями політичної економії, здійснив прикладний

аналіз економічного стану Галичини, вивчав становище селянства та пролетаріату.

Економічні питання у творчості І. Франка тісно вплетені у контекст загальних проблем розвитку краю, майбутнього українства. Руйнівна дія фіскалізму, згубна дія влади, доводив мислитель, була системною. Водночас учений вказував на політичну пасивність українців, що є наслідком їхньої економічної залежності, закликав до економічної та суспільної активності. Соціальна структура населення Галичини свідчила про нечисленність середнього класу, на який спирається економічний та національно-культурний розвиток. Недовіра заможних верств до промислової діяльності була обґрунтованою – адже поштовхом до підприємництва є не патріотизм, а бажання прибутку. Причиною відставання і занепаду місцевих підприємств І. Франко вважав тягар автономних, крайових, повітових, громадських та інших податків, настільки важких, що роблять неможливою конкуренцію з продуктами інших провінцій. Банківську справу учений розглядав всебічно, стежив за проникненням банківської діяльності в усі галузі економіки; писав про роль банків у розвитку аграрної економіки, залізниць, кустарного та інших видів промислу, про підтримку банками нових форм господарської діяльності, пристосування їх до фінансування господарського поступу на всіх рівнях.

Розуміння історичної перспективи, а саме: зростання значення грошей та кредиту в господарському житті, нової ролі банків, було властивим для економічних поглядів українського вченого. Економіст критично дослідив фіскальний механізм, економічні та соціальні

Видатний український мислитель започаткував порівняльний аналіз доходів і витрат бюджету у регіональному розрізі, з'ясував структуру та роль у господарському житті краю державних видатків. Економічна програма І.

Франка спрямована на реалізацію соціальних функцій держави (зокрема через розвиток державного інвестиційного кредиту.

Його дослідження з історії економічного розвитку Галичини насичені не лише фактичним матеріалом, а й глибокими аналітичними роздумами. Український мислитель присвятив низку праць питанням грошового обігу та фінансів. У науковому доробку І. Франка, як і його визначних земляків В. Барвінського, О. Терлецького, В. Навроцького, Ю. Бачинського, чільне місце

займають публікації з питань соціально-економічного становища Галичини у складі Австро-Угорської імперії. Письменник-економіст досліджував фіскальну політику уряду, процес становлення банківництва та його суспільне значення, господарські проблеми краю під час активного розвитку грошового господарства. При вивченні питань бюджету, податкової політики, кредиту І. уже в першому творі на економічну тематику “Зарібки і життя львівського зецера”, опублікованому у 1878 році, І.Франко визначив видатки на страхування сім’ї робітника як найнеобхідніші. При розгляді різних господарських ситуацій він неодноразово звертав увагу на необхідність захисту (асекурації) виробничих процесів “проти елементарних шкід”, шляхом “примусового страхування від вогню”. Як відомо, в кінці ХІХ ст. в Галичині широко дебетувалося питання примусового (обов’язкового) страхування від вогню. Однак, незважаючи на багаторічні домагання представників місцевого самоуправління, селянських депутатів до крайового сейму, цісарський уряд вперто не давав згоди на введення обов’язкового страхування, не бажаючи брати на себе додаткові зобов’язання². Отже видно, що, підтримуючи цю ідею,

І.Франко виявив кваліфікований підхід до справи організації страхового захисту селянських господарств. В 1887 році Австро-Угорщина за прикладом Німеччини прийняла закон про обов’язкове страхування робітників на випадок

хвороби, яке здійснювалося через “каси хворих”, що називались у народ “карколомними касами” через їх безпорадність. Франко зацікавився цим питанням. Вже в роботі “Робітничі відносини в Галичині”, написаній у 1891 році, проаналізувавши діючу систему соціального страхування, він робить висновок: “Страховання робітників на випадок хвороби в Галичині має справді плачевний вигляд. Повітові каси хворих, за винятком лише більших міст, існують хіба що на папері, вони або не функціонують, або діють так, що хворий робітник зовсім не впевнений в одержанні допомоги, яка йому належить за законом”.

Велич І.Франка як науковця виявляється в тому, що його твори з часом не втрачають своєї актуальності. Причин цього можна шукати в блискучій науковій інтуїції. Він ніколи не вдавався до пустих теоретизувань, надуманих реконструкцій і романтичних абстракцій. Вчений працював з дуже конкретним матеріалом і проаналізував його лаконічно, чітко і доказово/ Отже, достатньо глибоко і широко вивчаючи економічний вектор розвитку суспільних і міжособистісних відносин, в сьогоdnішніх умовах важливо використати цінні надбання економічної спадщини І.Франка при формуванні цілісної програми розвитку аграрного виробництва. При цьому його економіч ні доробки можна застосовувати при розробці аграрної політик як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні, як для поточного, так і перспективного розвитку

Ідеї видатного вченого, як соціально-економічного і політичного, так і духовно-культурного спрямування, не втратили своєї цінності, і саме тому його

наукова спадщина має бути ефективно використана при реформуванні всіх сфер життя сучасного українського суспільства.

Франко вважав себе пекарем, який випікає хліб для щоденною вжитку. Та творчий доробок І. Франка став для нас духовною програмою і скарбом неоцінним, який не вичерпається ніколи.

Сучасна держава бере з минулого історичний досвід, ідейні здобутки, народну мудрість, які обґрунтували прогресивні пред ставники національної еліти - Грушевський, Драгоманов, Шевченко, Леся Українка та ін. Серед них на одному з найвищих щаблів стоїть постать І. Франка. Великий Каменяр акумулював в собі досягнення науки, сус пільно-історичного досвіду та титанічної творчої праці. У своїх доробках, думках і титанічній праці його вела найголовніша ідея – вивести свій народ з “льоху” на світлу дорогу со ціальної і

національної свободи. Наукові праці Івана Франка, особливо з прикладної економіки дають багато важли вих конкретних рекомендацій щодо транс формації нашого сучасного суспільного ви робництва і вирішення багатьох актуальних народногосподарських проблем розбудови української державност

Іван Якович Франко – найбільш потужна й інтелектуально багата творча особистість другої половини ХІХст. не лише Західної України, а й усієї Європи. Він був не лише письменником і мислителем, але й досліджував проблеми філософії, історії, літературознавства. Високохудожня, творча і наукова діяльність Великого Каменяра відома не тільки в Україні, але й в усьому світі. Художні твори та окремі наукові праці Івана Франка перекладені більш, як ста мовами світу. До речі, сам Іван Франко володів, за спогадами сучасників, майже 15-ма мовами вільно або ж на розмовному рівні. Велику увагу приділяв питанням економіки

Видатний громадський діяч України Михайло Грушевський при аналізі творчої спадщини Великого Каменяра відзначав: «Різноманітність його інтересів, потягів і тем роботи була надзвичайна, і не було такої сфери, де його не тягло б примножити свою працю. Він не гордував ніякою працею, коли вона

в його компетенції десь зв'язувалася із загальнішими проблемами економічного, культурного чи політичного піднесення українського народу».

Особливої уваги заслуговують наукові праці, які безпосередньо торкаються фінансіекономічної теорії і практики тогочасного періоду. Фінансові та економічні праці Івана Франка увійшли до двох книг 44-го тому зібрання творів письменника у п'ятдесяти томах. Зокрема, до першої книги названого тому ввійшло понад 80 праць, які були написані у 1878-1887 рр., а решту – відповідно до другої книги за 1888-1907 рр.

Економічні погляди революціонера-демократа І. Франка становлять цілу епоху в історії української економічної думки, продовжуючи кращі традиції

минулого, ввібравши й критично переробивши досягнення світової суспільної думки щодо особливостей соціально-економічного розвитку України.

Особливої уваги заслуговують економічні думки І. Франка у працях із фінансів, бюджету, банківництва, лихварства, фіскальної політики.

Великий інтерес становить метод вивчення Франком економічного ладу суспільства. Вихідним пунктом його поглядів є розгляд розвитку людського суспільства як об'єктивного, закономірного процесу. До дослідження цих явищ він підходив діалектично.

Додаткову вартість Іван Якович розглядав як надлишок праці, який віддає робітник капіталістові понад ту кількість праці, яку робітник одержує у вигляді заробітної плати, тобто як результат неоплаченої праці робітника.

Каменяр висловив думку про те, що технічний прогрес, здешевлює життя самого робітника і цим самим більші прибутки капіталістів, так само машини з самого початку стають конкурентами робітників.

У питаннях розподілу в умовах капіталізму Франко додержувався марксистського принципу: розподіл зводиться до привласнення пануючими класами додаткового продукту експлуатованих мас. Він не розглядав окремо прибуток, процент, земельну ренту як три основні форми додаткової вартості, але завжди підкреслював, що їх джерелом є неоплачена праця робітників.

Розглядаючи товар, Франко тлумачить вчення Маркса про дві його сторони – вартість і споживчу вартість. „Вжиточною” вартістю річ роблять її корисність, її властивості, завдяки яким вона може задовольняти людські потреби. Характер споживчої вартості речі не залежить від того, багато чи мало праці коштує людині привласнення її споживчих характеристик. Не всяка річ, що має споживчу вартість, є товаром. Іван Якович послідовно і до кінця додержувався трудової теорії вартості і був її прихильником у політичній економії.

Високо оцінюючи марксистську теорію про суть і функції грошей, Каменяр доклав багато зусиль для її популяризації. Цікаво, що у функції засобів обігу, пояснював учений, гроші переходять з одних рук до інших, тому „монетою може бути кожна річ, незважаючи на її вартість”. У цьому він вбачав історичну основу виникнення паперових грошей з примусовим курсом. При з’ясуванні суті найманої праці Франко виходив з того, що обмін між власниками засобів виробництва і власниками робочої сили відбувається на основі обміну еквівалентів. Як і всі товари, робоча сила продається за ціною, в основі якої лежить вартість цього товару.

Глибоко вивчаючи теоретичні питання, осмислюючи передові ідеї західних політекономів, Іван Франко став не тільки популяризатором економічної теорії в себе

на батьківщині, але й вніс величезний вклад в українську економічну науку, дослідивши особливості соціально-економічного розвитку України і оформивши свої дослідження у величезний творчий доробок.

Симон Петлюра ще при житті Івана Франка написав у 1913 році працю «І. Франко – поет національної честі», у якій є такі слова: «Поет формував совість» народну, поет «із рабів» творив «народ». У них найбільш влучно схарактеризовано основну історичну заслугу І. Франка як громадянина і суспільного діяча. І далі: «Після Шевченка долю поета–проводиря національного ідеалу українського народу перейняв Іван Франко і це високе покликання гідно і з честю виконав.

Усі ці надбання генія І. Франка мають практичне значення і застосування і в сучасній, не лише національній, але й світовій економічній науці.

Отже, в розумінні ідеї суспільного прогресу І. Франко виділяє насамперед людину, рівень задоволення її матеріальних і духовних потреб. Це неможливо без миру й злагоди між людьми, як неможливий без цього стан щастя і окремої людини, і суспільства в цілому. Шлях до добробуту і щастя лише один - через свободу людини і гарантію її людських прав.

Іван Франко є безперечним автором і засновником української економічної термінології, що вже його ставить в ряд з провідними вченими-економістами України.

Складовою частиною економічної програми Франка поряд із реалізацією ідеї усупільнення було звільнення українського народу від колоніального поневолення і возз'єднання всіх українських земель в єдиній державі.

Таким чином, економічні погляди революціонера-демократа І. Франка становлять цілу епоху в історії української економічної думки, продовжуючи кращі традиції минулого, ввібравши й критично переробивши досягнення світової суспільної думки щодо особливостей соціально-економічного розвитку України.

Книги фонду бібліотеки ЗВО «Університет Короля Данила»

1. Вівчар П.В. Економічна історія: навч. посіб. - Чортків, Атаманчук В.В., 2003. – 304 с.
2. Довідник з історії України /За ред. Підкова І.З., Шуст Р.М. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
3. Ковальчук В., Сарай М. Економічна думка в історичному аспекті: навч. посібник. – Тернопіль: ТАНГ – „Астон”, 1999. – 258 с.
4. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу: Підручник/ За ред. Б. Д. Лановика. -. Київ.: Вікар, 1999. – 737 с.
5. Лановик Б.Д. Економічна історія [Текст]: курс лекцій / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович, В. Ф. Чайковський. – 2-ге вид., перероб. – К.: Вікар, 2000. – 300 с.
6. Лановик Б.Д., Лазарович М.В., Матейко М.В., Матисякевич З.М. Економічна історія України [Текст]: підручник / За ред. : Б. Д. Лановика. – К.: Юридична книга, 2004. – 456 с.
7. Лановик, Б.Д. Економічна історія України і світу : підручник / Б. Д. Лановик [та ін.] ; ред. Б. Д. Лановик. – 8-е вид., перероб. і доп. – Київ: Вікар, 2006. – 496 с.
8. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу: Підручник/ За ред. Б. Д. Лановика. -. Тернопіль Економічна думка ,1997 . - 479 с.
9. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. : Навч. пос. – К.: Генеза, 1994. – 368.
10. Царенко Олександр Михайлович, Захарчук Андрій Савович. Економічна історія України і світу: Курс лекцій:. Навч. посіб. — Суми : Університетська книга, 2001. — 308с.

11. Черкашина, Н. К. Економічна історія : навчальний посібник / Н. К.

Черкашина. - Київ : ЦУЛ, 2003. - 193 с

Рекомендована література

1. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка України: навч. посібник. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2020. 470 с
2. Даньків Й.Я. Історичні нариси обліково-правові культури: Європа і Україна (від зародження до наших днів): монографія / Й.Я.Даньків, М.Я.Остап'юк. – Ужгород: вид-во УжНУ «Говерла», 2015. – 160 с
3. Економічна історія: курс лекцій для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка» / уклад. : І. Б. Золотих. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 120 с.
4. Злупко С.М. Іван Франко – економіст / С.М.Злупко. – Львів: Вид – во Львів. нац. ун – ту ім. І.Франка, 1992. – 206 с.
5. Злупко С.М. Історія економічної теорії. Підручник. 2 – ге вид., виправлене і доповнене / С.М.Злупко. - Київ: Знання, 2005. - 719 с
6. Злупко П. С. Українська економічна думка. Постаті і теорії , Львів: Євро-світ, 2004.
7. Злупко, С. Іван Франко і економічна думка світу [Текст] : монографія / Степан Злупко. – Львів : ЛНУ, 2006. – 413 с.
8. .Кравець М.М. Іван Франко – історик України / М.М. Кравець.- Львів: Вид-во Львівського університету, 1971. – 204с.
9. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська - Одеса, 2018. - 113 с.
- 10.Франко І. Розмова про гроші й скраби//1. Франко. Твори: в 20-ти томах. Т.19. -К., Наукова думка, 1956. - 304 с.
- 11.Франко І. Зібрання творів: У 50 т. — Т. 30. — К., 1981. – 719с.
- 12.Франко І. Зібрання творів: У 50 т. — Т. 41. — К.,1984. – 683с.
- 13.Франко І. Доповнення до «Основ суспільної економії» // Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.44. – кн.1. – К.: Наукова думка, 1984. – С.30-31
- 14.Франко І. Доповнення до «Основ суспільної економії» // Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.44. – Кн.1. – К.: Наукова думка, 1984. – С.30-31
- 15.Франко І. Двори і хати в Галичині// Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.44. – Кн.1. – К.: Наукова думка, 1984. – С.461-473.
- 16.Франко І. Агітація за упорядкування землі в Німеччині // Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.44. – Кн.1. – К.: Наукова думка, 1984. – С.474-477.
- 17.Франко І. Земельна власність у Галичині// Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.44. – Кн.1. – К.: Наукова думка, 1984. – С.546-576.
18. Франко І. Злидні Галичини в цифрах / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1984. – Т. 44. – Кн. I. – С. 14–20.

19. Франко І. Чи необхідна еміграція з Галичини? // Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.44. – Кн.2. – К.: Наукова думка, 1985. – С.459-467.
20. Франко І. Як би нам в біді рятуватися / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.2. – С. 165.
21. Франко І. Галицький селянин / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1984. – Т. 44. – Кн. II. – С. 503–513.
22. Франко І. Лихварство в Галичині / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1984. – Т. 44. – Кн. II. – С. 373–392.
23. Франко І.Я. Банк крайовий // Зібрання творів . – У 50-ти т. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1986. – Т. 44. Кн. 1. – С. 163-18
24. Франко І. П'ять літ нашої господарки крайової / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.1. – С. 222.
25. Франко І. Сила податкова Галичини / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.1. – С. 139
26. . Франко І. Рогата худоба в Галичині / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.2. – С. 324.
- 27.35. Франко І. З царини фіскалізму / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.2. – С. 46.
28. Франко І. Статистика яко метода і яко наука / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.1. – С. 248 – 254.
29. Франко І. Торгівля у Галичині / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.2. – С. 432.
30. Франко І. Потреби аграрної статистики / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 44., кн.2. – С. 618 – 620.
31. Франко І. Поза межами можливого / І. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 45. – С. 279
32. Франко І. Промова на ювілеї М. П. Драгоманова / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1984. – Т. 46. – кн. 2 – С. 220–227
33. Франко І. Галицьке краєзнавство / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1984. – Т. 46. – кн. 2 – С. 116–150
34. Франко І. Мислі о еволюції в історії людськості / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 45. – С. 76–139.
35. Франко І. Кілька слів о тім, як упорядкувати і провадити наші людські видавництва / Іван
36. Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1986. –Т. 45. – С. 188–195.
37. Франко І. Мислі о еволюції в історії людськості / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1982. – Т. 45. – С. 76–139.
38. Франко І. Поза межами можливого / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1982. – Т. 45. – С. 276–286.

39. Франко І. З поля нашої науки / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 46. – Кн. II. – С. 166–179.
40. Франко І. Наше теперішнє положення / Іван Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 46. – С. 306–321.

Інтернет-статті

1. Брович О. С. Іван Франко про причини еміграції населення Східної Галичини у другій XIX - початку XX століття URL:
<http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12468/1/%D0%91%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%9E.%D0%A1.%20%D0%A1.221-224.pdf>
2. О. М. Богдашина, Іван Франко як популізатор позитивізму URL:
<https://litstud.knu.ua/wp-content/uploads/2020/02/49-3.pdf>
3. Гомотюк О., Гомотюк В. Історія економіки Галичини у творчості Івана Франка URL:
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26370/1/%D0%93%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%82%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E..pdf>
4. Дешевенко Л. П. Вплив економічної політики держави на розвиток Галичини на рубежі XIX–XX століть URL:
<http://csbc.edu.ua/biblio/documents/271.pdf>
5. Даньків Й. Я., Остап'ю М. Я., Іван Франко – аналітик діяльності Королівства Галичини Австро-Угорської імперії кінця XIX - початку XX століття URL: <file:///C:/Users/SChikalova/Downloads/149489-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-323087-1-10-20181204-1.pdf>
6. Економічні погляди Івана Франка URL:
<https://lib.if.ua/franko/1321278202.html>
7. Здобувач Р. Р. Феномен національної економічної самоорганізації у Західній Україні на зламі XIX-XX століть URL:
https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_2/388_Awg.pdf
8. Кульчицький Я. В. Філософія економічних систем у науковій спадщині Івана Франка URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_7/65.pdf

9. Лопух К. В. Роль історії економічної думки в розвитку економічної науки : сучасний дискурс URL:
<https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fa5887af-d99b-46ee-8484-bc638ece0ce2/content>
10. Процишин, О.,П. Скотний П.П. Публіцистика Івана Франка : еволюція економічних поглядів та їхнє значення для сучасності((до 160- річчя від дня народження великого мислителя). URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/09/184-20-27.pdf>
11. Романів Є Іван Франко – письменник і економіст URL:
https://vlp.com.ua/files/36_7.pdf
12. Стрішенець О.М., , Стрішенець М.М. Питання економічної теорії у працях Івана Франка URL:
<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/2524/3/franko.pdf>
- 13.Н.О. Свинаренко1, Н.Л. Шелкунова Н.Л. Про еволюцію соціально-економічних поглядів І.Я. Франка URL:
http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24900/1/%D0%A1%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%9D.%D0%9E.%2C_%D0%A8%D0%B5%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9D.%D0%9B..pdf
14. Студінський В.А Питання земельної власності в в системі економічних відносин у творчості Івана Франка URL:
file:///C:/Users/SChikalova/Downloads/Verstka_37_1-185-189.pdf
15. Свинаренко Н.О., , Шелкунова Н.І. Про еволюцію соціально-економічних поглядів І.Я. Франка URL:
http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24900/1/%D0%A1%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%9D.%D0%9E.%2C_%D0%A8%D0%B5%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9D.%D0%9B..pdf
16. Шафранська І. Еволюція світогляду І. Франка та його погляди на розвиток української економічної думки URL:

https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/302/2/GEB_2009_No2-I_Shafranskogo-Evolution_outlook_I_Frank_and_his_views_89.pdf